

Internetconsultatie

Hoevelaken, 20 juni 2025

Betreft: Consultatie Zelfstandigenwet

De stichting KPS, Kring van Pensioenspecialisten, maakt hierbij graag gebruik van de door u geboden gelegenheid om te reageren op het voorgenomen Wijzigingsbesluit Zelfstandigenwet.

Het initiatiefvoorstel Zelfstandigenwet legt nadrukkelijk de verantwoordelijkheid voor het treffen van een voorziening voor arbeidsongeschiktheid en pensioen bij de zelfstandige zelf. Hoewel keuzevrijheid centraal staat, roept deze benadering belangrijke vragen op over de uitvoerbaarheid, rechtszekerheid en de verhouding tot bestaande wet- en regelgeving.

1. Adequaatheid en toetsbaarheid: een bron van onzekerheid

De toelichting stelt dat zelfstandigen vrij zijn in de invulling van een 'adequate' voorziening. Voorbeelden zijn private verzekeringen, lijfrente, pensioensparen, vastgoedbeleggingen of eigen vermogen. Deze brede formulering leidt tot onduidelijkheid: wat is 'adequaat' en wie bepaalt dat? Levensomstandigheden, zoals gezinssituatie of financiële draagkracht, spelen hierbij een rol. Zonder objectieve maatstaf ontstaat het risico op willekeur en ongelijke behandeling. De voorgestelde Commissie Beoordeling Toetsingskader kan richting geven door het geven van 'voorbeelden'. Dat zou het eenvoudiger moeten maken, maar het is maar de vraag of dat ook zo is.

2. Tijdelijke maatregel voorziening voor arbeidsongeschiktheid zonder houvast

De toelichting verwijst naar een concept-wet basisverzekering Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen als mogelijke 'maatstaf'. De beoogde inwerkingtreding is niet eerder dan in 2030 voorzien. Gelet op de korte tussenperiode heeft het weinig toegevoegde waarde om voor die datum een 'algemeen' geformuleerde voorwaarde in de zelfstandigentoets op te nemen, die bovendien moeilijk controleerbaar is voor opdrachtgevers. Dit ondermijnt het doel van rechtszekerheid.

3. Pensioenvoorziening: onduidelijk en onuitvoerbaar

Ook voor pensioen geldt dat de zelfstandige een voorziening moet treffen. De toelichting noemt deelname aan pensioensparen of een storting in een pensioenfonds, of een individuele lijfrente of andere vorm van pensioenvoorziening.

Dit is moeilijk controleerbaar of uitvoerbaar voor een opdrachtgever/werkgever. Bovendien is het veelal niet mogelijk om bij een pensioenuitvoerder als zelfstandige pensioen te sparen. Het toetsen

van het adequaat zijn van een pensioenvoorziening is bovendien moeilijk onuitvoerbaar. Moet deze worden vergeleken met de pensioenregeling die voor werknemers bij de opdrachtgevers is afgesproken? En kan eerder opgebouwde pensioenopbouw ook worden aangemerkt als een adequate voorziening? Zeker bij kortdurende opdrachten kan het treffen van een nieuwe pensioenvoorziening onevenredig zijn, terwijl opgebouwde rechten uit het verleden mogelijk al voldoende dekking bieden.

De beoogde duidelijkheid en rechtszekerheid die het toevoegen van deze voorwaarden moet rechtvaardigen wordt daarmee niet bereikt. Het is een 'dwangmiddel' dat de zelfstandige moet aanzetten om iets te regelen. De vraag is of dit wel kan en mag gelet op het recht om vrij te ondernemen.

4. Verhouding tot bestaand arbeidsrecht en jurisprudentie

De Hoge Raad heeft deze twee voorwaarden (een voorziening voor arbeidsongeschiktheid en pensioen) niet gesteld als gezichtspunten bij het beoordelen van de arbeidsrelatie. Het opnemen van deze voorwaarden in de zelfstandigentoets betekent een uitbreiding van het huidige juridische kader (art. 7:610 BW), die mogelijk het doel van de wet – het onderscheid te maken tussen een zelfstandige en een werknemer – voorbijschiet.

5. Gelijk speelveld of verkapte verplichting?

Hoewel het voorstel beoogt een gelijk speelveld te creëren, leidt het in de praktijk tot extra verplichtingen voor zelfstandigen die niet gelden voor werknemers. De introductie van een verplichte adequate pensioenvoorziening voor een zelfstandige, terwijl dat voor een werknemer niet geldt, leidt niet tot een gelijk speelveld. Een adequate arbeidsongeschiktheidsvoorziening is op zich een verdedigbare voorwaarde, maar dit leidt tot discussie over wat als adequaat kan worden beschouwd als de zelfstandige geen verzekering heeft afgesloten. De voorwaarden lijken eerder een beleidsinstrument om zelfstandigen tot actie aan te zetten, dan een objectieve toets voor ondernemerschap.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid deze reactie nader (mondeling) toe te lichten. Mochten er naar aanleiding van deze consultatiereactie nog vragen zijn, dan beantwoorden wij die graag. U kunt hiervoor contact opnemen met ons secretariaat via de mail info@kps.nl of per telefoon: 033-257 0588.

Met vriendelijke groeten,
Kring van Pensioenspecialisten
Catharien Hamerslag
Namens het bestuur van KPS